

Wstęp

Próba odczytywania „na nowo” przesłanek teoretycznych sformułowanych przez wybitnych przedstawicieli pedagogiki specjalnej i stosowanie ich w praktyce pedagogicznej realizowanej w ramach procesów rewalidacji, resocjalizacji, rehabilitacji czy oddziaływań ortodydaktycznych wyznaczyły obszar poszukiwań walorów terapeutycznych tkwiących (zgodnie z założeniem, że istnieje tyle dziedzin wychowania, ile sfer rzeczywistości, w jakich funkcjonuje człowiek) w zróżnicowanej materii warsztatu pedagogicznego.

Za punkt wyjścia przyjęto zakres i treść pojęcia „terapia pedagogiczna” zdefiniowanego przez Ottona Lipkowskiego (*Resocjalizacja*. Warszawa 1976, s. 217). Według niego do terapii pedagogicznej można zaliczyć „wszelkie działania pedagogiczne mające na celu likwidację lub ograniczenie zaburzeń rozwojowych oraz umożliwienie lub ułatwienie najkorzystniejszego rozwoju jednostkom z odchyleniami od normy”.

Zaliczenie terapii pedagogicznej do grupy procesów znaczących (obok rewalidacji, rehabilitacji i resocjalizacji) dla realizacji procesu wychowania i nauczania osób niepełnosprawnych oraz próby określenia jej struktury i dynamiki pozwalają na ukazanie wieloznaczności i zróżnicowań w sposobie traktowania zagadnień wychowalności, ograniczeń rozwoju, poziomów wysiłkowych czy wreszcie osiągania podstawowych celów pedagogiki specjalnej (możliwie najwyższego poziomu przystosowania społecznego i samodzielnego, niezależnego funkcjonowania w otwartym środowisku społecznym). Cele te, jak sądzę, mogą być osiągnięte nie tylko dzięki właściwie

dobranym metodom, technikom, a w obrębie ich stosowania środkom (w ogólnym zarysie powstałe na gruncie „filozofii wychowania” i postaw wobec niepełnosprawności), ale także tworzeniu klimatu terapeutycznego. Klimat ten nie poddaje się regułom wyznaczającym poprawność metodologiczną badań nad zagadnieniami terapii pedagogicznej. Jest materia nieposiadającą czytelnych, mierzalnych wskaźników, a jednak, zdaniem terapeutów, jest zmienną znaczącą dla efektów końcowych podejmowanych działań terapeutycznych. Dlatego przeniesienie ciężaru gatunkowego poszukiwań na walory terapeutyczne zawarte w proponowanych przez nauczycieli wychowawców formach zajęciowych realizowanych na różnych blokach przedmiotowych i tematycznych wydaje się zasadne i pozytywne.

W prezentowanych tekstach skupiono uwagę na: wpływaniu na sfery uczuciowe dziecka, wykorzystaniu pozytywnych organizacyjnie form działania, wyzwalaniu się z zahamowań i blokad, działaniu twórczym, zadaniach nauczyciela wychowawcy, normowaniu zaburzeń w procesach psychicznych itp.

Autorami są, w przeważającej części, nauczyciele akademicy – pracownicy Katedry Pedagogiki Specjalnej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego – mający doświadczenie zawodowe i praktykę pedagogiczną nabywaną w różnych placówkach szkolnictwa specjalnego.

Adam Stankowski